

Els primers anys del rector Rubí a Manacor (1886-1897): conflictes amb el clergat local

Francesc Vicens Gomila

Introducció

La figura de Mn. Rafel Ignasi Rubí i Pocoví, conegut com el rector Rubí, ha estat lloada des de diferents àmbits. La plaça i la torre del campanar, que duen el seu nom; diverses comunicacions aquí presentades recordant el seu impuls constructiu i la seva tasca pastoral; i diverses publicacions lloant el seu rectorat, en són testimoni.¹

Però el ministeri del rector Rubí no va estar exempt de conflictes. Alguns foren conflictes amb la societat civil del seu temps i d'altres eren desavinences o enfrontaments directes amb altres companys capellans. Ens centrarem per a la present comunicació amb els conflictes que va tenir amb altres eclesiàstics durant els primers anys del seu ministeri. Deixam de banda els conflictes de caire civil, com els problemes amb el batle² o les causes econòmiques obertes arran del Sindicato Agrícola Manacorens.³ Serveixi per mostra la declaració que un afí al batle fa al bisbe sobre el rector Rubí: “esta es la conducta del cura párroco que tenemos la desgracia de sufrir en el pueblo de Manacor”⁴. Tampoc no entrarem a desgranar altres conflictes ja estudiats a altres bandes, com és el cas que tingué amb els germans Pont i Llodrà.⁵

1 Joan LLITERAS VIVES (2003), «Aportació a la figura del rector Rubí (1842-1932)», a *II Jornades d'estudis locals de Manacor*, Ajuntament de Manacor, p. 37-47.

2 ADM/III/127/378

3 ADM/18/4/1

4 ADM/III/127/339

5 Albert CARVAJAL (1997), «El Rector Rubí, Mossèn Pont i la Capella», *Perlas y Cuevas*, núm. 956.

Abans d'entrar a estudiar més directament els diferents conflictes, ens aventuram a avançar que molts foren causats per l'arribada d'un rector per oposicions i les idees clares del que volia per a una parròquia, trobant-se amb un Reverend comú de preveres acostumat a decidir-ne el rumb. Fullana (2013) ja deixa dit que "la relació del rector Rubí amb la comunitat de preveres no és, encara, suficientment coneguda, però hi ha indicis que apunten a l'existència de diversos grups clericals [...] Hi ha indicis que la convivència amb aquest rector no va ser fàcil per a molts de preveres contemporanis".⁶

Marc diocesà

El rector Rubí començà el seu ministeri a Manacor l'any 1887, més concretament dia 15 d'abril, després d'haver tret la plaça de rector convocada pel recent arribat bisbe Cervera. Els oficis de rector de les parròquies no podien ser atribuïts directament a un capellà per voluntat del bisbe, sinó que s'havien de convocar oposicions perquè tots els interessats s'hi poguessin presentar. Una vegada aprovades les oposicions, es procedia al nomenament.⁷ En algunes ocasions no era possible o convenient convocar-les i la plaça no era coberta per un rector, sinó per un ecònom o regent que sí que podia ser nomenat directament pel bisbe.

El bisbe Jacint M. Cervera Cervera era un bisbe valencià de caràcter actiu i decidit; zelós de la seva autoritat i del bon govern de l'Església. Just arribat dugué a terme una reestructuració important de la diòcesi i va proveir a 27 parròquies de rector segons marcaven els cànons.⁸ És de suposar que encomanà aquest esperit als opositants per a dur a terme la tasca que devia trobar necessària després d'un pontificat dèbil com havia estat el de Mateu Jaume (1876-1886).⁹

Aquestes dades ens ajuden a entendre millor la manera d'actuar del rector Rubí referent a la cura pastoral de Manacor. Un zel extrem en la dignitat del clergat fins a l'extrem d'iniciar causes exemplaritzants a alguns dels seus capellans, un domini absolutista damunt les realitats parroquials que gaudien d'una certa autonomia i un sentiment de propietat privada, acompanyada del pes de la responsabilitat, pel que fa a l'església manacorina; varen ser els principals

6 Pere FULLANA (2013), *Antoni Maria Alcocer i la Seu de Mallorca*, Palma, col·lecció Seu de Mallorca, p. 38.

7 Joan LLITERAS VIVES (2003), p. 38.

8 P. XAMENA; F. RIERA (1986), *Història de l'església a Mallorca*, Palma, Moll, col·lecció Els treballs i els dies, 29, p. 343.

9 Pere FULLANA, (1990), «El catolicisme social a Mallorca», *Scripta et documenta*, 38, Barcelona, Publ. Abadía de Montserrat, p. 33-34.

motius d'enfrontament amb el clergat manacorí. Aquest clergat, organitzat en el Reverent comú de preveres, exercia un poder important damunt el dia a dia dels afers eclesiàstics, que es va veure qüestionat i confrontat amb l'arribada del nou rector.

Aquesta situació es va mantenir fins que canviaren els aires diocesans amb l'arribada d'un bisbe jove com va ser Pere Joan Campins (1898-1915) i sobretot del seu vicari general, Mn. Antoni M. Alcover.

Descripció del Reverend comú de preveres de Manacor

El Reverend comú de preveres era l'organisme que aglutinava de forma col·legial els preveres residents dins una demarcació parroquial. Segons el dret, no era possible ordenar un capellà si aquest no podia viure dignament.¹⁰ Amb el pas dels anys això va derivar en el sistema beneficial amb quatre grans categories:

- **Oficis:** en el cas que ens ocupa es tractava d'un rector i quatre vicaris, tots ells de nomenament episcopal i amb una assignació fixa, a part de les distribucions¹¹ que corresponien a cadascú.
- **Beneficis:** quan un capellà es feia càrrec d'un benefici es comprometia a celebrar les misses i altres actes que aquest duia aparellat i a canvi rebia l'assignació corresponent estipulada pel donant.
- **Els qui tenien títol patrimonial (*ad titulum patrimonii*):** eren els qui podien demostrar que amb el patrimoni personal i familiar podien viure sense necessitat de beneficis o càrrecs. Això no impedia que en un futur poguessin optar-hi.
- **Els qui s'ordenaven a títol de pobres (*ad titulum paupertatis*):** eren els ordenats de les ordres mendicants. En aquest cas es tractaria dels dominics mentre tengueren convent, ja que en ser expulsats i expropiats de tots els seus béns hagueren de cercar beneficis per poder sobreviure.

10 El notari que expedí el títol patrimonial de Pedro Suasi (1917) ens ho deixa reflectit de la següent forma: "Y requiriendo el Derecho eclesiástico y otras disposiciones de la potestad civil dictados de acuerdo con Su Santidad en diferentes fechas; que los que aspiran a ser ordenados y no poseen título de beneficio o algun otro especial que por sí mismo les asegure la congrua sustentación, acrediten tener bienes patrimoniales suficientes, para que no se de el caso de que un Ministro del Señor carezca de lo indispensable para sostener con decoro su sagrada investidura sacerdotal..." (ADM 21/107/12).

11 Les distribucions són la remuneració econòmica per l'assistència als actes de cor, celebracions i actes de pietat en els quals era necessari més d'un capellà.

La descripció del Reverent comú de Manacor es farà en base a l'informe redactat l'abril del 1899 en ocasió de la primera visita pastoral del bisbe Campins.¹² Si bé, com veurem més endavant, els noms dels capellans poden variar un poc de l'any 1887 al 1899, l'estructura i el funcionament són els mateixos. També comptam amb una llista exhaustiva dels preveres presents a Manacor l'any 1895 malgrat que només s'hi esmenti el nom i les llicències amb què comptaven.¹³ Com ens recorda Cassanyes¹⁴ l'*arreglo parroquial* manat elaborar des del Govern civil l'any 1854, no fou una realitat a Mallorca fins al 1913, reformant l'estructura geogràfica i humana de les parròquies. A Manacor, fins a l'*arreglo*, la demarcació de St. Llorenç va ser considerada una vicaria *in capite* de Manacor amb un vicari resident que depenia, teòricament, de Manacor; encara que a la pràctica funcionàs de forma molt autònoma. Tant és així que a l'informe de 1899 i al llistat de 1895, el clergat de St. Llorenç no és considerat part del Reverent comú d'aquesta ciutat.

No tots els beneficis i encàrrecs parroquials tenien el mateix sistema de nomenament ni responien davant la mateixa autoritat. Els qui representaven cura d'ànimes o oficis (rector i els quatre vicaris) eren per voluntat episcopal i nomenats directament des de la Cúria. Els càrrecs de diaca i suplent, subdiaca i suplent, els dos cantors amb els seus suplents, el bosser,¹⁵ l'organista, els quatre agonitzants,¹⁶ els dos combregants¹⁷ i el capeller del Sant Crist eren nomenats pel rector "con intervenció de la Rda. Comunidad" per un any, a excepció del capeller del St. Crist, que era discrecional. Com en tot col·lectiu col·legiat, malgrat que la darrera paraula fos del rector, no sempre era possible anar en contra de la voluntat del Comú.

Els beneficis estaven constituïts per una quantitat de béns o diners que generaven la quantitat suficient per poder mantenir l'estipendi de la missa. Les famílies que els fundaven eren considerats els patrons de dit benefici i es guar-

12 APM/A/III/42 – *Apuntes de los datos pedidos por el Ilmo y Rdmo Señor Obispo de esta diócesis el Doctor D. Pedro Juan Campins en preparación de la primera Visita que va a comenzar. Manacor: Abril de 1899.*

13 ADM/III/127/379 – Llistat dels capellans de Manacor i les llicències amb que compten l'any 1895.

14 Albert CASSANYES ROIG (2015). «La modernització de l'espai de la Diòcesi de Mallorca durant el pontificat del bisbe Campins», a M. GAMBÚS i P. FULLANA (COORD.), *Campins i Gaudí. La reforma de la Seu de Mallorca i la seva implementació en el monument (1903-1947)*, col·lecció *Seu de Mallorca*, 13.

15 Era el capellà que s'encarregava de la custòdia i administració dels doblers de la reverenda comunitat.

16 Eren els capellans a qui els tocava quedar de guàrdia a la parròquia per si era necessari administrar l'extremunció als malalts agonitzants, d'aquí el seu nom.

17 Eren els capellans que distribuïen l'eucaristia en les misses anomenades "de comunió".

daven el dret de presentació sobre el capellà que l'havia de posseir. El procés començava amb la mort o renúncia del beneficiat anterior i la publicació dels edictes a la parròquia del benefici i a la Seu. Val a dir que els drets de patronatge eren conservats per les famílies durant generacions.¹⁸ El més normal era que si hi havia un capellà a la família aquest fos el beneficiat, i si no, almanco algú proper.¹⁹ També es donaven casos de beneficis més ben dotats econòmicament que alguns oficis, fet que explicaria la renúncia a l'ofici de vicari l'any 1887 per part de Mn. Antoni M. Alcover per ser beneficiat de St. Joaquim i Sta. Aina a la mort de l'anterior beneficiat, Damià Llull.²⁰

Finalment, els preveres amb títol patrimonial no estaven subjectes econòmicament a cap autoritat, sinó que simplement estaven subjectes als actes que els tocava per torn, a les celebracions adventícies (que eren les que eren encomanades de manera puntual per alguna persona difunta, sense constituir ni benefici ni deixa pia), o a algun benefici fundat expressament per a ells per la seva família.

D'aquí se'n desprén que no sempre la influència del rector dins el Reverend comú i dins el poble era tot el que ell desitjava. Damunt els capellans només tenia un poder relatiu, ja que no controlava el *modus vivendi* de manera absoluta. Igualment, els capellans amb més influència dins el poble serien els fills del poble i aquells que tenien més contacte amb la gent: els vicaris (encarregats moltes vegades a la joventut i infància), els agonitzants, encarregats de dur els darrers auxilis a la gent moribunda, i els *custos* de diferents temples i capelles, juntament amb els consiliaris de les diferents associacions (moltes vegades lligats a beneficis concrets).

L'any 1895 tenim un llistat de 38 capellans; malgrat no s'especifiqui l'ofici o benefici de cap d'ells, sí que podem dir que tots, manco el rector, eren naturals de Manacor. L'any 1899 es presenta una llista de 38 preveres membres del Reverend comú: rector, quatre vicaris, dos beneficiats interins,²¹ 8 beneficiats amb diferents oficis, 13 adscrits, dos *custos* al convent i a Fartàritx i 7 admesos; també s'anomenen dos capellans en estat de demència que no són comptats entre

18 ADM/I/84/9 – Tot el procés documentat sobre la provisió d'un benefici a la capella del St. Crist de Manacor.

19 ADM/I/106/18 – Pere Joan Bosch renuncia al benefici i son pare, que és el patró, presenta a un germà del primer, Jaume Bosch.

20 ADM/I/32/92.

21 Si algun capellà que gaudia d'un benefici no podia dur a terme les misses i obligacions que estipulava el benefici, en podia nomenar un altre d'interí mentre ell no pogués. Un d'aquests beneficiats interins devia ser el qui cobria el benefici de St. Xim i Sta. Aina que Mn. Alcover va posseir entre 1887 i 1898, però que no és present a l'enumeració de capellans de 1895.

els membres del Comú. Per no fer una enumeració de noms i càrrecs, adjuntam al final de la comunicació dos quadres explicatius. El primer és el llistat no exhaustiu dels preveres presents a Manacor l'any 1887 a l'arribada del rector Rubí. El segon quadre presenta els dos llistats (1895 i 1899) amb tota la informació d'oficis i beneficis amb què comptam. D'aquests tres llistats, se'n deriva que les associacions més influents, com eren les filles de Maria, mares cristianes, obrers catòlics, llúissos o conferències de St. Vicenç, no estaven directament baix el govern del rector, sinó que tenia algun capellà que en feia de consiliari. Altres llocs com la capellania del St. Crist o les custòdies de les esglésies del poble també tenien capellà propi. És curiós comprovar com al convent de St. Vicenç Ferrer s'hi va anar organitzant una petita comunitat paral·lela a l'ombra del seu *custos* i de l'antic ecònom.

Casos particulars durant el pontificat de Jacint M. Cervera (1887-1897)

Tot seguit explicarem, un per un, vuit conflictes amb clergues que hem pogut documentar i intentarem explicar el motiu que subsisteix en cada cas. Els presentam per ordre cronològic.

Cas 1: Mn. Pere Juan Santandreu Fornés²²

Mn. Santandreu, ordenat al 1873, va ser nomenat vicari de Manacor l'any 1886. Dia 30 de juliol del 1887 s'ordena iniciar una instrucció per investigar dues causes que afecten el capellà, i l'instructor de les causes serà el mateix rector Rubí. La primera causa afecta una conducta moral i política inapropiada per a un membre del clergat. Cal recordar l'ambient de lluites polítiques que afectaven la societat manacorina per aquell temps. La segona causa és una acusació contra Mn. Santandreu segons la qual, a deshora, hi ha concurrència femenina per ca seva.

Els declarants són dos capellans i dos laics acostats a la parròquia. Els capellans declaren dia 4 d'agost i són Guillem Oliver Morey, el vicari més antic de la parròquia; i Jaume Bosch Sureda, beneficiat de la parròquia fa més de 25 anys amb un benefici familiar.²³ Tots dos admeten pel que fa referència a la primera causa, de caire polític, que l'investigat no gaudeix de bona fama i que la segona causa és un rumor públic, però que per expressar-se més clarament ho

²² ADM III/127/331.

²³ ADM/I/106/18.

volen fer davant el bisbe i no davant el rector. El sendemà, 5 d'agost, declaren els dos laics: Sebastià Rosselló Ferrer, barber fadrí de 30 anys, i Tomàs Sureda Zaforteza. Les seves declaracions són idèntiques. Per a la primera causa admeten la mala reputació de l'investigat i per a la segona causa es declaren testimonis visuals dels fets. Diuen que veren entrar una dona amb la cara tapada sobre les 11 de la nit i que a les 2 de la matinada encara no havia sortit i que se sentia renou per les habitacions. La instrucció es tanca el mateix dia 5, a falta de declarar els capellans davant el bisbe.

Les declaracions de Mn. Oliver i Mn. Bosch davant el bisbe es duen a terme dia 18 d'agost. Tots dos reafirmen la mala fama a la qual fa referència la causa de caràcter polític, però matisen molt més la seva declaració en referència a la segona causa, ja que només els consta com un rumor, ocorregut una sola vegada. També diuen desconèixer qui és ella i creuen que no ha tornat a passar.

Dia 9 de setembre Mn. Santandreu renuncia al càrrec de vicari a través d'una carta personal, per evitar mals majors segons les seves pròpies paraules. La renúncia és acceptada tres dies després, el 12 de setembre, per part del Sr. Bisbe. El cas es tanca sense emetre cap sentència ni condemna. Mn. Santandreu queda adscrit a la parròquia, on el localitzam el 1895 i el 1899. Sabem que va morir l'any 1901, suposam que a Manacor.

Per la documentació existent i les declaracions recollides sembla versemblant l'acusació política. La causa de caràcter concubinari és més complexa i crida l'atenció per diferents motius. El primer és que l'instructor sigui el mateix rector. Aquest fet demostra la gran confiança que el bisbe li tenia dipositada, alhora que testimonia el clima de desconfiança creat dins el Reverent comú, fet manifest amb la negativa a declarar detalladament davant ell per part dels dos capellans. Joan Guiraud descrivia el bisbe Cervera a un jove Alcover, encara al seminari, amb aquestes paraules: "El dia que va declará el curs ubert nos va fer á saber qu'ell tendria una policia secreta per vetlarmós".²⁴ No és d'estranyar que la mateixa opinió i sospites arribassen a Manacor.

Un altre fet que crida l'atenció és la declaració dels dos laics, una mica artificiosa, ja que sembla haver-hi hagut vigilància a deshora, fet que no concorda amb l'afirmació dels capellans davant el bisbe de tractar-se d'un fet aïllat.

La manera com es tanca el procés pareix que dona versemblança als testimonis dels dos capellans davant el bisbe; però la instrucció feta pel rector Rubí i el fet que Mn. Santandreu no compta amb la confiança del rector fa impossible que el capellà continuï amb la seva tasca a Manacor com a vicari. Però la situació

24 Pilar PEREA (ed.), *Epistolari*. Carta de Joan Guiraud a Antoni M. Alcover, 28 d'octubre del 1886.

no era tan greu com per privar-lo de llicències o que hagi provocat escàndol dins Manacor com per abandonar el poble. Sembla un cas clar d'excés de zel per part del rector Rubí i d'una opció del Reverend comú (o part d'ell) de protegir un capellà seu davant acusacions del rector.

Cas 2: extralimitació en els drets parroquials²⁵

Mn. Guillem Nadal, Mn. Bernat Pujadas i Mn. Juan Serra dia 30 d'octubre del 1892 presenten un llarg informe al Bisbat per un conflicte existent entre el rector Rubí i les capelles que gaudien de *custos*. Li reconeixen els "drets parroquials", que sobretot es tracta de drets sacramentals i de primàcia protocolària, però argumenten llargament que no té dret ni jurisdicció damunt l'economia de les capelles amb *custos*.

No comptam amb resposta o resolució d'aquest conflicte, però és un cas clar de voler controlar tots els centres de culte, ja sigui per excés de zel o per ànsia de recaptació per pagar les despeses de la nova església parroquial.

Aquest fet reforçaria la tesi segons la qual l'oratori de la Sagrada Família, posteriorment St. Roc, no es va acabar de construir per destinar els ingressos a la ingent obra de construcció dels Dolors. L'obra es va paraitzar l'any 1888, i es tractaria d'una de les capelles afectades per l'informe.

Cas 3: Mn. Joan Aulet Sureda

Com ja vàrem exposar en la comunicació de l'any anterior, el rector Rubí va dirigir una comunicació al Bisbat amb data del 4 de novembre del 1892 acusant Mn. Joan Aulet de pecats contra el sext manament amb aquestes paraules més pròpies de comentaris malvolents que de fets provats: "he observado al Pro. Sr. D. Juan Aulet. He conocido que continua con su porte poco edificante y que frecuente algunas casas de mugeres sospechosas. Por lo mismo he creido ser prudente que continue sin licencia de celebrar".²⁶

Crida l'atenció que en aquest cas no hi ha rastre de la instrucció, no sabem si a causa de la manera que es dugué a terme l'anterior de Mn. Pere Juan Santandreu o bé per altre motiu. El que sí que pareix molt clar és que a partir d'aquest moment el sistema serà molt menys garant, ja que l'única paraula vàlida de la qual queda constància escrita és la del rector Rubí, sense haver-hi rastre de testimonis o declaracions.

25 ADM III/127/358.

26 ADM III/127/357.

En el llistat de llicències de capellans de Manacor fet dia 9 de desembre del 1895 surt en darrer lloc Mn. Aulet, “sin licencias por estar ciego y sin conocimiento”.²⁷ Morí l’any 1899, abans de realitzar l’informe previ a la visita pastoral.

Cas 4: Mn. Sebastià Llull Riera²⁸

Dia primer d’abril de 1893 Mn. Sebastià Llull dimiteix de vicari de la parròquia, després de 14 anys de servei, per motius de salut, ja que diu patir una afecció cardíaca. El document és molt auster en les paraules, però l’hem volgut consignar aquí perquè una malaltia no detectable a simple vista és l’ocasió idònia per retirar-se d’un lloc incòmode de manera discreta. Continuarà com a beneficiat encarregant-se de la confraria de l’Assumpció i no morirà fins l’any 1910.

Cas 5: Mn. Llorenç Mesquida Pont²⁹

Dia 10 de maig del 1893 se li decreta un any sense llicències per a predicar ni confessar i 15 dies de retir a St. Felip Neri. Aquestes penes solien ser les aplicades en casos on no existia delictes en la conducta ni s’havia provocat escàndol en la feligresia, sinó que era matèria de moral personal. Com hem vist en tots els casos fins ara, llevat del primer, no hi ha ni rastre d’instrucció. El capellà no figura a les llistes posteriors ja que va morir l’any 1895.

Cas 6: Mn. Jaume Santandreu Serra, antic ecònom

En un document³⁰ datat dia 12 de desembre del 1893, Rubí argumenta al Bisbat que, després de sis anys de paciència, Mn. Jaume Santandreu segueix criticant-lo davant tothom i no el saluda públicament. I acaba dient que “hoy le he manifestado que hasta haber modificado su porte no podia celebrar ni confesar en esta mi consabida iglesia”. En data de 12 de gener del 1894, Rubí escriu al bisbe relatant que Mn. Santandreu es va presentar a la parròquia a fer la visita manada pel bisbe amb la següent frase: “El Sr. Obispo me ha mandado que le haga una visita. Está ya hecha. Buenos días tenga Ud.”³¹

Mn. Santandreu Serra d’ençà de l’entrada del rector Rubí va quedar adscrit

27 ADM III/127/379.

28 ADM III/127/360.

29 ADM III/127/359.

30 ADM III/127/364.

31 ADM IV/10/94.

al clergat del convent, on juntament amb Mn. Joan Morey Pujades, *custos* del convent, establiren una comunitat paral·lela.

Cas 7: convent de dominics

En la mateixa carta a on descrivia la visita de l'antic rector, també dona compte al bisbat dels conflictes existents amb la comunitat de preveres que se'n cuiden del convent desamortitzat de dominics de Manacor. Diu dels capellans que tenen "poco celo por la gloria de Dios y por la dignidad de su estado", que no han entregat la part de la col·lecta pel papa ni els llibres per a la revisió de l'arxipreste, que és el rector Rubí mateix. I afirma d'ell mateix que "trabajé para que en ésta solo hubiera una Comunidad".³²

Dia 28 de desembre del mateix any hi ha una segona carta³³ on Rubí explica al bisbe com ha procedit: "en lo poquisimo que s. s. ha intervenido, ha sido arregladamente a lo mandado o aconsejado por V. E. Ilm. o por su apreciado y digno Muy Itre. Sr. Provisor". Els problemes segueixen essent els mateixos: no paguen les distribucions a les quals el rector té dret.

Sembla clar que els capellans del convent varen ser el nucli més important de resistència pública al rector Rubí, actuant com una petita parròquia paral·lela.

Cas 8: Mn. Pere Josep Galmés Truyols, Pep de sa Franquesa³⁴

Havia estat vicari fins l'any 1887, passant a beneficiat en el moment dels fets. En data de 25 de setembre del 1896 se li retiren 3 mesos totes les llicències, a més d'enviar-lo 10 dies d'exercicis a Lluc i comminar-lo a comparèixer davant el bisbe. Els motius que es manifesten són no haver presentat les llicències ministerials i "por poderosas causas que nos reservamos y que oportunamente daremos a conocer a Ud."

Situació posterior al 1897 (pontificat de Pere Joan Campins)

A partir de l'any 1897 desapareixen els conflictes on el rector Rubí és part activa. Existeixen, si més no, alguns casos de conflictes o escàndols. Mn. Joan Mesquida es troba vivint en concubinat amb una gabellina i no vol abandonar aquest estat; Mn. Guillem Gelabert, Mn. Joan Aleix i Mn. Juan Aguiló són cri-

32 ADM IV/10/94.

33 ADM/IV/10/92.

34 ADM III/127/371.

dats a l'ordre per motius desconeguts; i Mn. Pont i Llodrà amb la capella posen entrebancs al rector Rubí. Tots aquests casos ja no seran duits pel rector Rubí, sinó que serà el recent nomenat vicari general Mn. Alcover el qui gestionarà les diferents qüestions. A Mn. Mesquida li aplicarà tots els atenuants i segones oportunitats que pot, fins que no li queda més remei que actuar amb contundència. A Mn. Guillem Gelabert, Mn. Joan Aleix i Mn. Juan Aguiló els donarà l'opció d'explicar-se a davant ell, donant per tancats els conflictes. I a Mn. Pont i Llodrà el convidarà a actuar amb la seva capella a la més petita oportunitat que tenguí traient-la de Manacor.³⁵

Aquesta sobtada aturada dels conflictes constants que tenia el rector Rubí ens ha fet sospitar si va ser una casualitat o hi va haver un motiu que la provocàs. Ens aventuram a proposar una hipòtesi.

Fullana (2015) descriu el procés de presentació i nomenament de Pere Joan Campins com a bisbe de Mallorca. En els funerals del bisbe Cervera es va redactar una carta al nunci i al govern de Madrid, encarregat de presentar els candidats segons estipulava el Concordat, proposant Campins com a bisbe de Mallorca. En dos dies firmaren quasi tots els rectors i vicaris *in capite*, entre els quals Mn. Rafel Ignasi Rubí. Mn. Costa i Llobera fou l'encarregat d'anar convencent els capellans perquè firmassin, ja que hi havia una minoria opositora encapçalada pel rector de Sta. Creu (que no firmà).

De la mateixa manera que tenim documentada tota la trama que anava encaminada a aconseguir els suports civils i romans per al nomenament, no seria d'estranyar que Mn. Costa i Mn. Alcover gestionassin les firmes dels eclesiàstics, segons coneixences i confiances. El qui havia estat vicari de Manacor fins al 1887 i beneficiat de St. Joaquim i Sta. Aina fins a ser vicari general, bon coneixedor del complicat entramat que era el Reverend comú manacorí, li podria haver ofert la pacificació de la parròquia i llibertat plena d'actuació a Manacor a canvi de la firma, molt important, del rector i arxipreste de Manacor en el document a presentar a nunciatura.

Conclusió

Mn. Rafel Ignasi Rubí va arribar a una parròquia controlada en gran part per un Reverend comú reticent a canvis. Venia conscient que ell era el rector i amb les ganes de "posar ordre" a Manacor, com el bisbe en volia posar a la diòcesi. Es trobà amb multitud d'impediments, explícits o velats, per part dels

35 Antoni M. ALCOVER, "Quatre anys de vicari general. 1898-1902", *Obres completes*, vol. 1, Moll.

capellans sense poder influir en la constitució del Reverend comú ni en l'apostolat que aquests feien. Tot i existir causa en molts de casos, l'excés de zel pastoral i la necessitat de recaptació de doblers per dur endavant l'obra nova dels Dolors feia que les formes fossen les menys adequades.

Tota aquesta situació perdurà fins que amb el bisbe nou, Pere Joan Campins, canvià radicalment la situació i finiren els conflictes oberts amb el rector Rubí. Probablement a canvi de la firma en el document de presentació entregat a nunciatura, malgrat aquest sigui un fet quasi impossible de provar documentalment.

Apèndix

Quadre 1: Llista exhaustiva de preveres que formaven la Reverenda Comunitat de Manacor l'any 1895 i 1899			
Nom	Llinatges	Any 1895	Any 1899
Rafel Ignasi	Rubí	Rector	Rector
Joan	Aulet Sureda	Si	Mort
Jaume	Bosch Sureda	Beneficiat (1861)	Beneficiat
Gabriel	Riera Caldentey	Vicari (1887)	Vicari
Gaspar	Oliver Morey	Vicari (1888)	Vicari
Juan	Bonet Fons	Vicari (1890)	Vicari
Pedro Juan	Vallespir Muntaner	Vicari (1893)	Vicari
Damià	Pastor Fullana	Si	Beneficiat interí
Miquel	Galmés Ginard	Si	Beneficiat interí
Sebastià	Llull Riera	Beneficiat	Beneficiat
Bartomeu	Domenge Fullana	Si	Beneficiat
Juan	Font Parera	Si	Beneficiat i cantor
Pedro	Muntaner Bonet	Si	Beneficiat i bosser
Antoni Josep	Pont i Llodrà	Si	Beneficiat i organista
Pere Juan	Riera Nadal	Si	Beneficiat
Jeroni	Rosselló Sureda	Si	Beneficiat i cantor
Pere Juan	Santandreu Fornés	Si	Adscrit
Bartomeu	Santandreu Fornés	Si	Adscrit
Juan	Aguiló Piña	Si	Adscrit
Bartomeu	Fons Esteva	Si	Adscrit
Pedro Jose	Galmés Truyols	Si	Beneficiat i cantor
Juan	Mesquida Pont	Si	Adscrit

Juan	Pocovi Sastre	Adscrit	Adscrit
Juan	Duran Galmés	Adscrit	Adscrit
Pere Miquel	Rosselló Ferrer	Adscrit	Adscrit
Juan	Pascual Nadal	Adscrit	Adscrit
Guillem	Gelabert Duran	Adscrit	Adscrit
Juan	Mascaró Nadal	Custos Fartàritx (1893)	Custos Fartàritx
Juan	Morey Pujades	Custos Convent	Custos Convent
Jaume	Santandreu Serra	Admés Convent	Admés Convent
Juan	Ferrer Galmes	Admés Convent	Admés Convent
Juan Aleix	Muntaner Nadal	Admés Convent	Admés Convent
José	Escalera Mesquida	Admés Convent	Admés Convent
Miquel	Fuster Pomar	Admés Convent	Admés Convent
Salvador	Morey Galmés	Admés Convent	Admés Convent
Sebastià	Abrines Febrer	Si	No
Miquel	Alcover Sureda	Si	No
Andreu	Pont i Llodrà	Si	No
Pedro	Perelló Morey	No	Admés Convent
Fernando	Bonet Mas	No	Adscrit
Juan	Pascual Massanet	No	Adscrit
Mateu	Llodrà Nadal	No	Adscrit

Nota: Si coneixem l'ofici i any d'inici l'hem indicat. Si no ha estat possible, indicam amb un "Si" la seua presència i amb un "no" la seva absència

Quadre 2: Llistat no exhaustiu de preveres que conformaven el Reverend Comú de Manacor l'any 1887, a l'entrada del rector Rubí		
Nom	Llinatges	Any 1887
Rafel Ignasi	Rubí	Rector
Jaume	Santandreu Serra	Antic ecònom
Gabriel	Riera Caldentey	Vicari (1887)
Guillem	Oliver Morey	Vicari (1870-1893)
Pere Juan	Santandreu Fornés	Vicari (1886-1887)
Pedro Jose	Galmés Truyols	Vicari (1883-1887)
Antoni Maria	Alcover Sureda	Vicari (1887)
Sebastià	Llull Riera	Beneficiat (1880-1894)
Jaume	Bosch Sureda	Beneficiat (1861)
Juan	Morey Pujades	Custos Convent (1887-90/91-99ss)

Damià	Pastor Fullana	Si
Miquel	Galmés Ginard	Si
Bartomeu	Domenge Fullana	Si
Juan	Font Parera	Si
Pedro	Muntaner Bonet	Si
Antoni Josep	Pont i Llodrà	Si
Pere Juan	Riera Nadal	Si
Jeroni	Rosselló Sureda	Si
Bartomeu	Santandreu Fornés	Si
Juan	Aguiló Piña	Si
Bartomeu	Fons Esteva	Si
Juan	Ferrer Galmes	Si
Joan	Aulet Sureda	SI
Nota: Si coneixem l'ofici i any d'inici l'hem indicat. Si no ha estat possible, indicam amb un "Si" la se va presència		

FONTS CONSULTADES

Arxiu Diocesà de Mallorca (ADM)
 Arxiu de la Parròquia dels Dolors de Manacor (APM)
 Codi de Dret Canònic (CIC)

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

ALCOVER, A. M. «Quatre anys de vicari general. 1898-1902». *Obres completes*, vol. 1. Palma: Moll.

CARVAJAL, Albert (1997). «El Rector Rubí, Mossèn Pont i la Capella». *Perlas y Cuevas*, núm. 956.

CASSANYES ROIG, Albert (2015). «La modernització de l'espai de la Diòcesi de Mallorca durant el pontificat del bisbe Campins». A: GAMBÚS, M.; FULLANA, P. (coord.). *Campins i Gaudí. La reforma de la Seu de Mallorca i la seva implementació en el monument (1903-1947)*. Palma: Col·lecció Seu de Mallorca; 13.

FULLANA, Pere (1990). «El catolicisme social a Mallorca». *Scripta et documenta*, núm. 38. Barcelona: Publ. Abadia de Montserrat.

— (1999). «Pere-Joan Campins, bisbe de Mallorca (1898). El nomenament a través de la documentació». Comunicació 94-95. Mallorca.

— (2013). *Antoni Maria Alcover i la Seu de Mallorca*. Palma: Col·lecció Seu de Mallorca.

— (2015). *El bisbe arquitecte*. Palma: Col·lecció Seu de Mallorca.

LLITERAS VIVES, Joan (2003). «Aportació a la figura del rector Rubí (1842-1932)». A: *II Jornades d'estudis locals de Manacor*. Ajuntament de Manacor.

PEREA, Pilar (de). *Epistolari*.

XAMENA, P.; RIERA, F. (1986). *Història de l'església a Mallorca*. Palma: Moll. (Els treballs i els dies; 29)